“Menneskerettigheter er sikkerhetspolitikk”

Innspill til Proposisjonen til Stortinget for budsjettåret 2027 Prop 1

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2027 vises det til at “Norge står overfor den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden den andre verdenskrig”, og til Norges nasjonale sikkerhetsstrategi, hvor det slås fast at «Norge skal være en prinsipiell forsvarer av demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene». Strategien understreker samtidig at dette arbeidet er grunnleggende for å skape likestilte samfunn og redusere risikoen for krig og konflikt.

Regjeringen peker på at menneskerettighetsforkjempere og journalister er sentrale endringsaktører og i økende grad utsettes for fysiske angrep, trusler og fengsling som følge av sitt legitime arbeid. Det understrekes også at menneskerettighetene må vernes og beskyttes hver dag, og at det kontinuerlige arbeidet for å fremme og beskytte menneskerettighetene, demokratiet og rettsstaten globalt, nasjonalt og lokalt er viktigere enn noen gang.

Human Rights House Foundation (HRHF) anerkjenner Norges mangeårige innsats for å støtte og beskytte menneskerettighetsforkjempere og frie medier. Norge spiller også en viktig rolle i det multilaterale systemet, blant annet gjennom arbeidet for å etablere mekanismer og sikre gjennomslag for resolusjoner som støtter og beskytter menneskerettighetsforkjempere og fundamentale rettigheter. Dette er ikke bare et uttrykk for Norges internasjonale ansvar og solidaritet, men også en investering i vårt eget samfunns sikkerhet, motstandskraft og totalforsvar.

Til tross for at regjeringen kommuniserer en sterk politisk prioritering av menneskerettigheter, er det bekymringsfullt at budsjettforslaget ikke følger opp de tydelige ambisjonene i sikkerhetsstrategien med nye midler til de sentrale menneskerettighetspostene. Flere av disse er allerede redusert sammenlignet med nivåene i 2025, samtidig som det foreslås nye kutt i regionale poster der lokalt menneskerettighetsarbeid inngår. HRHF er særlig bekymret for reduksjonen i den regionale støtten til Europa, i en tid hvor “demokratiet i Europa står overfor det mest sammensatte og alvorlige presset siden den kalde krigen”.

Når Norge samtidig trapper opp sitt forsvars- og sikkerhetsarbeid, bør en styrket satsing på menneskerettigheter ses som en naturlig del av denne innsatsen. Menneskerettigheter er sikkerhetspolitikk. Flere år med høy inflasjon har redusert kjøpekraften, økt sikkerhetsrisiko har medført betydelig økning i de reelle kostnadene ved å drive menneskerettighetsarbeid, samtidig som behovet for beskyttelse av forfulgte menneskerettighetsforkjempere og journalister har økt. På denne bakgrunnen mener HRHF at bevilgningene til menneskerettighetsarbeid må økes ytterligere og de regionale kuttene reverseres.

Vi savner referanse til to viktige Stortingsmeldinger som gir en tydelig føring for norsk utenrikssatsing for fred, sikkerhet og menneskerettigheter: Meld St 10 (2014-15) Muligheter for alle – menneskerettighetene som mål og middel i utenriks- og utviklingspolitikken, og Meld St 20 (2024-25) Innsats for demokrati, rettsstat og menneskerettigheter i Europa. Norge må sørge for å styrke støtten til institusjoner som dokumenterer og ansvarliggjør de som står bak overgrep i motsetning til

foreslåtte kutt til institusjoner som ICC og Europarådets menneskerettighetsdomstol, samt valgobservasjon i Europa.

Programkategori 02.10 Utenriksformål

Kap. 118 Utenrikspolitiske satsinger, post 76 Russland

Det er bra at det foreslås å videreføre støtten til opprettholdelse av solid kunnskap om Russland her hjemme, samt russisk sivilsamfunn, menneskerettighets-forsvarere og uavhengige medier, også i eksil. Regjeringen vektlegger at det er i Norges interesse å opprettholde støtten til disse aktører og miljøer som kan bli krefter for endring i et framtidig Russland. Samtidig er det viktig å bemerke at nivået fremdeles ligger betydelig lavere enn regnskapet for 2025. Forskjellen utgjør 10,267 millioner kroner (25,8%) som det er stort behov for inne i landet. HRHF mener at støtten bør økes til inflasjonsjustert 2025-nivå.

Programkategori 03.10 Utviklingssamarbeidet

Kap. 152 Menneskerettigheter, post 70 og 71

Regjeringen bruker sterke ord om prioriteringen av menneskerettigheter i sitt budsjettforslag. Vi setter pris på at den viktige rollen og kompetansen til både norske menneskerettighetsorganisasjoner og OHCHR blir trukket fram som sentrale aktører i gjennomføringen av Norges internasjonale menneskerettighetspolitikk. HRHF er også helt enig i beskrivelsen av den kritiske situasjonen for ytringsfrihet og menneskerettigheter globalt.

Likevel bemerker vi at det ikke er foreslått noen økning i kapittel 152 som står nominelt stille på 881 millioner kroner. Det er viktig å bemerke at post 152.70 ble allerede redusert med 44,844 millioner kroner (6,2 %) fra regnskapet i 2025 til saldert budsjett 2026. Regjeringen foreslår altså verken en reversering av kuttet eller en økning i tråd med deres egne uttalte prioriteringer. HRHF mener at post 70 bør økes til inflasjonsjustert 2025-nivå.

Kap. 159 Regionbevilgninger, Post 71 Europa og Sentral Asia

Regjeringen påpeker at presset mot statene i Europas østlige og sørøstlige randsoner har økt som følge av Russlands fullskalainvasjon av Ukraina. Menneskerettighetsforkjempere, sivilsamfunnsorganisasjoner og frie medier i regionen spiller en avgjørende rolle i arbeidet med å identifisere og håndtere de underliggende årsakene til krig og konflikt. De forsvarer demokratiske verdier, rettsstat og menneskerettigheter under krevende og ofte farlige forhold og tar risikoen lokalt for våre felles internasjonale verdier og prinsipper. De rapporterer til det multilaterale systemet slik at de ansvarlige for overgrep en gang i fremtiden kan stilles til ansvar.

Behovet for dette arbeidet blir ikke mindre når krig, konflikt og humanitære kriser øker. Tvert imot tilsier den urovekkende utviklingen i Europa at Norge bør styrke, ikke svekke, den økonomiske støtten til menneskerettighetsforkjempere og frie medier i regionen. Det er likevel her vi ser de største kuttene. Regjeringen foreslår å kutte med 30 millioner kroner (8,7 %) siden 2026. HRHF mener at kuttet bør reverseres.